

Overstromingen in de Middeleeuwen

Dorpen op de bodem van het IJsselmeer

Er zijn door de eeuwen heen honderden overstromingen in Nederland geweest. Deze overstromingen hebben een grote invloed gehad op het landschap en op de Nederlandse cultuur. Veel gebruiken komen voort uit de strijd tegen het water.

Al sinds duizenden, misschien wel miljoenen jaren zijn er in Nederland overstromingen. Maar pas sinds de Middeleeuwen worden die overstromingen een probleem. Dit komt omdat in de 8ste en 9e eeuw de bevolking in Europa en dus ook in Nederland sterk groeit.

Er is nieuw land nodig. Steeds meer mensen gaan langs de veenstroompjes aan de kust wonen. Ze ontwateren het land om voedsel te verbouwen en huizen te bouwen: dit wordt ontginnen genoemd.

Archeologen weten hier alles van.

(archeoloog Michiel Bartels) Van langs die veenstroompjes kwamen de kolonisten het gebied binnen, en begonnen het veen te ontginnen, en daardoor daalt het. En hoe meer het daalde, hoe groter probleem het zeewater werd.

Om het land te ontginnen laten de boeren grondwater door afwateringskanaaltjes wegstromen. Maar het gevolg is dat het land daardoor daalt. Zo worden overstromingen vanuit zee een steeds grotere bedreiging. Daarom moet men dijken gaan bouwen en op terpen gaan wonen.

Zo begint in rond de 12e eeuw de eerste strijd tegen het water.

Eén van de eerste overstromingen die grote schade veroorzaakt is de Allerheiligenvloed van 1170. Een overstroming die we kennen omdat hij in de middeleeuwse geschiedboeken wordt genoemd. In een oud Duits geschrift staat dat er door deze storm veel land verloren ging bij Staveren, aan de kust van Friesland. Waarschijnlijk verdween toen een stuk land tussen Friesland en Noord Holland.

Vanaf die tijd zijn de overstromingen in Noord Nederland rampzalig. Steeds grotere stukken land worden opgeslokt door de zee. De helft van Noord Nederland slaat weg. De mensen raken meer en meer land kwijt.

Waar lang geleden land was en mensen woonden ligt nu het IJsselmeer. Op de bodem van het IJsselmeer zijn nog overblijfselen te vinden van de dorpen die door de overstromingen onder water zijn komen te liggen. We noemen ze 'Verdronken dorpen'.

Archeologen proberen deze verdronken dorpen terug te vinden. Met een speciale radarboot scannen ze de bodem, op zoek naar spullen die mensen toen gebruikten en resten van bewoning.

Je ziet hier van die vage strepen lopen, en dat zouden dus akkerpatronen kunnen zijn, dus dichtgeraakte sloten van dat voorland, maar ook overblijfselen van boerderijen wezen. En waar we nu zitten, voor de kust bij Schellinkhout weten we dat een deel van een dorpje is verdwenen, en dat er voor de afsluitdijk werd gebouwd, als het water laag stond er resten werden gezien.

Ik zie daar wel een duidelijk structuur in beeld komen. Het is een langwerpig object en een duidelijke reflectie, en dat lijkt toch wel op iets als een scheepswrakje. Nou scheepswrak! Het is een ding van 15 meter! Dat is een flinke boot, daar varen we nu overheen.

Als je op het IJsselmeer vaart, besef je dan eens, dat je misschien boven een dorp vaart, dat ooit een overstroming heeft meegemaakt.